

PROCEDURY KONTROLI legalności zatrudnienia cudzoziemców, prowadzonych przez Państwową Inspekcję Pracy

Jarosław Leśniewski
Główny Inspektorat Pracy
Departament Legalności Zatrudnienia

Właściwość terytorialna inspektora pracy

Kontrole przeprowadzają inspektorzy pracy, działający w ramach właściwości terytorialnej **okręgowych inspektoratów pracy.**

Główny Inspektor Pracy może wyznaczyć inspektora pracy do wykonywania określonych czynności kontrolnych i stosowania środków prawnych na obszarze działania **innego okręgowego inspektoratu pracy**, a także **poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej**, gdzie stosunek pracy podlega przepisom polskiego prawa pracy.

Postępowanie kontrolne

Postępowanie kontrolne ma na celu ustalenie **stanu faktycznego** w zakresie przestrzegania prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących legalności zatrudnienia oraz udokumentowanie dokonanych ustaleń.

Uprawnienia inspektorów pracy

- ▶ **Inspektorzy pracy prowadzący czynności kontrolne wobec pracodawców oraz innych podmiotów, na rzecz których świadczona jest praca, mają prawo w szczególności do:**
 - **swobodnego wstępu** na teren podmiotu kontrolowanego oraz oględzin obiektów, stanowisk pracy, maszyn i urządzeń oraz przebiegu pracy
 - **żądania** okazania dokumentów mających związek z kontrolą
 - **sprawdzenia tożsamości osób** wykonujących pracę lub przebywających na terenie podmiotu kontrolowanego i ich przesłuchiwanie
 - **dokumentowania ustaleń kontroli** (w formie protokołu lub notatki urzędowej)

Uprawnienia inspektorów pracy - cd

- ▶ Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że udzielenie inspektorowi pracy informacji w sprawach objętych kontrolą przez pracownika lub osobę, mogłoby **narazić tego pracownika lub osobę na jakikolwiek uszczerbek lub zarzut z powodu udzielenia tej informacji**, inspektor pracy może wydać **postanowienie o zachowaniu w tajemnicy okoliczności umożliwiających ujawnienie tożsamości tego pracownika lub osoby, w tym danych osobowych.**

Przeprowadzanie kontroli

- ▶ Inspektorzy pracy są uprawnieni do przeprowadzania kontroli **bez uprzedzenia i o każdej porze dnia i nocy**
- ▶ Kontrolę przedsiębiorcy przeprowadza się po okazaniu **legitymacji służbowej i upoważnienia** do jej przeprowadzenia.
- ▶ Jeżeli okoliczności faktyczne uzasadniają **niezwłoczne podjęcie kontroli u przedsiębiorcy** może być ona podjęta po okazaniu legitymacji służbowej.
Kontrolowanemu należy niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie **7 dni od dnia podjęcia** kontroli, doręczyć upoważnienie do przeprowadzenia kontroli

Zawiadomienie o zamiarze wszczęcia kontroli

Zawiadomienia o zamiarze wszczęcia kontroli nie dokonuje się, w przypadku gdy:

- kontrola ma zostać przeprowadzona na podstawie bezpośrednio stosowanych przepisów powszechnie obowiązującego prawa wspólnotowego albo na podstawie **ratyfikowanej umowy międzynarodowej**;
- przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla **przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia**, przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia;
- przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione **bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia** lub środowiska naturalnego;
- przedsiębiorca **nie ma adresu zamieszkania** lub adresu siedziby lub doręczanie pism na podane adresy było bezskuteczne lub utrudnione.

Protokół z kontroli

- **Ustalenia kontroli dokumentowane są w formie protokołu.**
- **Protokół podpisuje inspektor pracy prowadzący kontrolę oraz osoba lub organ reprezentujący podmiot kontrolowany.**
- **Podmiotowi kontrolowanemu przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole.**
- **W przypadku niestwierdzenia uchybień wynik kontroli może być udokumentowany w formie notatki urzędowej, która powinna zawierać zwięzły opis stanu faktycznego stwierdzonego w czasie kontroli.**

Zakres kontroli:

1. legalność powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz legalność wykonywania pracy przez cudzoziemca, w tym w szczególności:
 - posiadanie **ważnej wizy** lub innego dokumentu **uprawniającego do pobytu** na terytorium RP oraz **podstawy pobytu** cudzoziemca na terytorium Polski **uprawniającej go do wykonywania pracy**,
 - posiadanie wymaganego **zezwoleń na pracę**,
 - powierzenie wykonywania pracy cudzoziemcowi oraz wykonywanie pracy przez cudzoziemca **na stanowisku i na warunkach określonych w zezwoleniu na pracę** (z zastrzeżeniem art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy),
 - **zawieranie wymaganych umów** o pracę lub umów cywilnoprawnych;

Zakres kontroli – cd.:

2. **zgodność zastosowania umowy cywilnoprawnej z warunkami świadczenia pracy** (zawarcie umowy cywilnoprawnej w warunkach, w których powinna być zawarta umowa o pracę);
3. **zgłoszenie cudzoziemca do ubezpieczenia społecznego;**
4. **opłacanie za cudzoziemca składek na Fundusz Pracy;**
5. **obowiązki** podmiotu powierzającego wykonywanie pracy cudzoziemcowi, od którego jest wymagane zezwolenie na pracę;
6. **zachowanie** przez pracodawców zagranicznych **minimalnych standardów polskiego prawa pracy** wobec cudzoziemców **delegowanych** do pracy w Polsce (art. 67¹ - 67³ Kodeksu pracy).

Kontrole w zakresie legalności zatrudnienia

W latach 1995-1999 kontrolę legalności zatrudnienia realizowały wojewódzkie urzędy pracy, w latach 2000 - 2001 samorząd powiatowy, a od 1 stycznia 2002 r. do 30 czerwca 2007 r. – podległe wojewodom służby kontroli legalności zatrudnienia, usytuowane w **strukturze urzędów wojewódzkich**.

Podstawowymi komórkami organizacyjnymi prowadzącymi czynności kontrolne w zakresie legalności zatrudnienia i innej pracy zarobkowej są utworzone w okręgowych inspektoratach pracy sekcje specjalizujące się w kontrolach legalności zatrudnienia (**sekcje legalności zatrudnienia**).

Zakres kontroli legalności zatrudnienia

Legalność zatrudnienia cudzoziemców powinna być kontrolowana podczas **każdej kontroli podmiotu**, który powierza wykonywanie pracy jakimkolwiek cudzoziemcom.

Kontrolami obejmujemy **wszystkich cudzoziemców**, niezależnie od tego, czy dotyczy ich obowiązek uzyskania zezwolenia na pracę, czy też są zwolnieni z tego obowiązku.

Procedury kontroli legalności zatrudnienia

Kontrole planowane (skargi, zgłoszenia, interwencje, akcje), prowadzone są przez inspektorów **z sekcji legalności zatrudnienia, co do zasady w składach co najmniej 2 - osobowych.**

Kontrole prowadzone **w godzinach wieczorno – nocnych** oraz kontrole na rozległych terenach, a także w warunkach ograniczonej widoczności (np. mgła, opady deszczu lub śniegu), mogą być prowadzone **wyłącznie przez zespoły inspektorów pracy.**

W przypadku, gdy podczas kontroli zachodzi **konieczność skorzystania z pomocy tłumacza,** należy zapewnić jego udział w czynnościach kontrolnych.

Kontrole związane z **uzyskaną informacją** o nielegalnym zatrudnieniu cudzoziemców powinny być prowadzone wraz z innymi służbami mundurowymi, przede wszystkim z **funkcjonariuszami Straży Granicznej,** a w sytuacjach wymagających zapewnienia bezpieczeństwa kontrolującym – w **asyście Policji.**

Procedury kontroli legalności zatrudnienia – cd.

Kontrolę rozpoczyna się **od ustalenia liczby, tożsamości i charakteru pobytu wszystkich cudzoziemców** wykonujących pracę lub przebywających na terenie podmiotu kontrolowanego.

Ustaleń tych inspektor pracy dokonuje w szczególności na podstawie dokumentów stwierdzających tożsamość cudzoziemca (*np. paszport, względnie dowód osobisty, tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca itd.*) oraz dotyczących legalności pobytu na terytorium RP (*wiza, karta pobytu, inne dokumenty i zezwolenia uprawniające do pobytu na terytorium RP*).

W celu ustalenia charakteru pobytu cudzoziemca w kontrolowanym podmiocie inspektor pracy ma prawo **żądania oświadczeń**, jak również pisemnych i ustnych informacji oraz **przesłuchiwania osób**.

W stosunku do cudzoziemców, których tożsamość nie została sprawdzona ze względu na to, iż **nie zastano ich** w kontrolowanych obiektach, czynności kontrolne można ograniczyć do oceny i weryfikacji stosownych **dokumentów przedłożonych przez podmiot kontrolowany**.

Oświadczenie cudzoziemca /

外国人声明书

złożone na żądanie organu Państwowej Inspekcji Pracy na podstawie art. 23 ust.1 pkt 9 ustawy z dnia 13 kwietnia 2007r. o Państwowej Inspekcji Pracy (Dz. U. nr 89, poz. 589 z późn. zm.). /

根据关于国家劳动监察部 (与后来的修正案的共和国的法律第66号695项[Dz.U. nr 09, poz. 509 z późn. zm.] 2007年4月13日发布的法令第23条1款9点, 根据国家劳动监察部的要求提交的。

Świadom odpowiedzialności za podanie nieprawdziwych informacji oświadczam, co następuje: /

认识到提供虚假信息责任, 声明如下:

Dane osobowe / 个人资料	
1. Imię (imiona) i nazwisko / 姓名	2. Obywatelstwo / 国籍
3. Data, miejsce i kraj urodzenia / 出生日期, 出生地点 (国, 市)	
4. Numer ewidencyjny PESEL w Polsce (jeżeli został nadany) / 波兰公民个人识别号[PESEL] (如果此号码是已分配的)	

Stale miejsce zamieszkania / 永久居留		
5. Kraj / 国家	6. Adres / 地址	
7. Od dnia (dzień, miesiąc, rok) / 开始居住时期 年 月 日		
Przebywam na terytorium Polski / 我居住在波兰		
Miejsce zamieszkania lub pobytu na terytorium Polski / 居住地或住所		
8. Miejscowość / 市		
9. Ulica (wieś) / 街 (街)	10. Nr domu / 栋	11. Nr mieszkania / 屋

Dokument tożsamości (x) - właściwe zaznaczyć znakiem „X” / 身份证(x) - 请在合适项右侧的空白处打X		
12. ☐ Paszport / 护照	13. Seria, numer / 护照系列, 护照号码	
14. lub / ☐ Karta pobytu / 居留卡	15. Seria, numer / 居留卡系列, 居留卡号码	16. Data upływu ważności / 有效期至
17. lub / ☐ Inny dokument tożsamości / 其他身份证	18. Rodzaj, seria, numer / 其他身份证的种类, 系列, 号码	
19. ☐ Wiza / 签证	20. Numer / 签证号码	21. Symbol / 签证种类
		22. Ważna do / 有效期至

Oświadczam, że w Polsce (x) / 我声明在波兰: (x)		23. ☐ pracuję / 工作	w razie zaznaczenia „X”, wypełnić poz. 25 - 39) / 如果打X, 请从第 25 项到第 39 项在空白处填写一下
		24. ☐ nie pracuję / 不工作	w razie zaznaczenia „X”, wypełnić poz. 38 - 39) / 如果打X, 请从第 38 项到第 39 项在空白处填写一下
25. Nazwa i adres pracodawcy lub miejsce wykonywania pracy / 雇主姓名, 雇主地址或工作地点			
Pracuję w: / 我的工作:			
26. Od dnia (dzień, miesiąc, rok) / 开始工作时期 年 月 日		27. Stanowisko lub rodzaj wykonywanej pracy / 当前职业	

Posiadam (x) / 我具有(x)		28. ☐ Zezwolenie na pracę w Polsce / 波兰工作许可证	
		☐ Oświadczenie pracodawcy o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcowi / 雇主开具的工作证明	
Pracę wykonuję na podstawie pisemnej umowy (x) / 是否根据书面合同做工作(x)		29. ☐ Tak / 是 ☐ Nie / 否	
Otrzymałem(am) umowę w języku dla mnie zrozumiałym (x) / 是否收到了一张我能看得懂语言的工作合同(x)		30. ☐ Tak / 是 ☐ Nie / 否	
31. Rozpocznym pracę o godzinie / 上班时间	32. Kończę pracę o godzinie / 下班时间	33. Liczba godzin pracy dziennie / 一天工作几个小时	34. Liczba dni pracy w tygodniu / 一个星期工作几天
Wysokość ostatnio otrzymanego wynagrodzenia / 最后收到的工资数额			
35. Kwota wynagrodzenia / 工资总额	36. Za okres / 工资总额期间	37. Data wypłaty (lub przelewu) / 发薪日或薪资转账时间	

38. W ciągu ostatnich 12 miesięcy wykonywałem(am) pracę w Polsce / 再过去 12 个月, 我在波兰作过工作			
Lp. / 序号	Nazwa i adres pracodawcy (lub miejsce wykonywania pracy) / 雇主姓名和雇主地址 (或工作地点)	Data rozpoczęcia pracy / 开始工作时期	Data zakończenia pracy / 结束工作时期

39. Oświadczam, że w dniu / 我声明 年 月 日 _____
przebywam na terenie podmiotu kontrolowanego przez inspektora pracy w charakterze / 在被国家劳动监察员进入检查的工作单位中是一位
_____ (pracownik, klient, interesant, kontrahent, gość, członek rodziny, znajomy pracodawcy, itp.) / (雇员, 买方, 客户, 承包商, 顾客, 家庭成员, 雇主朋友等等)

Pouczenie:

Złożenie fałszywego oświadczenia stanowi będzie przedmiot zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 225 § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. nr 88, poz. 553 z późn. zm.), polegającego na utrudnianiu wykonywania czynności służbowej osobie uprawnionej do kontroli w zakresie inspekcji pracy, zagrożonego karą pozbawienia wolności do lat 3. /

警告:

根据刑法典 (与后来的修正案的共和国的法律第88号553项[Dz.U. nr 88, poz. 553 z późn. zm.] 1997年6月6日发布的法令第225条2款, 这是阻碍了有权控制检查工作的检查员进行的公务活动, 可被判到3年有期徒刑;
作虚假陈述会构成对涉嫌犯罪案件的通知的主体。

_____ dnia / 日期 _____
(miejscowość / 地点)

_____ (podpis osoby składającej oświadczenie) / (声明人签名)

_____ (Oświadczenie przyjęte - podpis i pieczęć Inspektora Pracy) / (声明接受人- 监察员的签名及盖章)

Dalsza kontrola polega na sprawdzeniu dokumentów i informacji **otrzymanych od podmiotu kontrolowanego (bądź cudzoziemca),** takich jak:

- dokumenty dotyczące legalności zatrudnienia/wykonywania pracy przez cudzoziemca (**zezwole nie na pracę wydane przez wojewodę, względnie oświadczenie podmiotu o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcowi** zarejestrowane we właściwym powiatowym urzędzie pracy),
- **umowy** o pracę i umowy cywilnoprawne zawarte z cudzoziemcami,
- listy obecności, dokumentacja dotycząca wynagrodzenia wypłacanego cudzoziemcom i inna **dokumentacja kadrowa** oraz **dokumenty potwierdzające wypełnienie obowiązków** przez podmiot powierzający wykonywanie pracy cudzoziemcowi, od którego jest wymagane zezwolenie na pracę,

i ich **weryfikacji** z informacjami uzyskanymi przez inspektora pracy w wyniku sprawdzenia tożsamości i charakteru pobytu cudzoziemców wykonujących pracę lub przebywających na terenie podmiotu kontrolowanego, **protokołów przesłuchań świadków, informacji zawartych w skargach itp.**

Współdziałanie z innymi organami

W zakresie legalności zatrudnienia Państwowa Inspekcja Pracy **ma obowiązek** współdziałania m.in. z:

- wojewodami
- Strażą Graniczną
- Policją
- starostami powiatów
- Zakładem Ubezpieczeń Społecznych
- organami administracji skarbowej
- marszałkami województw

Procedury kontroli legalności zatrudnienia – cd.

Jeżeli w trakcie kontroli nie zostaną przedstawione dokumenty dotyczące pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bądź na podstawie przedstawionych dokumentów inspektor pracy ujawni jego **nielegalny pobyt na terytorium Polski** lub stwierdzi, że podstawa pobytu cudzoziemca na terytorium RP **nie uprawnia go do wykonywania pracy**, należy niezwłocznie zawiadomić o tym Straż Graniczną (ewentualnie Policję). Dalsze czynności kontrolne mogą być ewentualnie prowadzone wspólnie z ww. organami.

POROZUMIENIE GŁÓWNEGO INSPEKTORA PRACY

i

KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY GRANICZNEJ

z dnia 18 kwietnia 2008 r.

w sprawie zasad współdziałania

Państwowej Inspekcji Pracy i Straży Granicznej

Nowe zadanie Inspekcji Pracy i Straży Granicznej

Kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców należy do zadań:

- **Państwowej Inspekcji Pracy - od 1 lipca 2007 r.,**
- **Straży Granicznej - od 1 stycznia 2009 r.**

Zróżnicowanie uprawnień SG i PIP

Chociaż ustawodawca wytypował Straż Graniczną i Państwową Inspekcję Pracy do prowadzenia kontroli legalności zatrudnienia cudzoziemców, to nie przyznał im jednakowych kompetencji.

Straż Graniczna:

- ▶ stosowanie środków przymusu bezpośredniego oraz zatrzymywanie cudzoziemców;
- ▶ działalność operacyjno - rozpoznawcza i dochodzeniowo - śledcza;
- ▶ zobowiązanie cudzoziemców do opuszczenia terytorium RP bądź inicjowanie postępowań o wydalenie

Państwowa Inspekcja Pracy:

- ▶ kontrola i nadzór w zakresie ochrony praw pracowniczych oraz warunków bezpieczeństwa i higieny pracy;
- ▶ prawo wydawania wystąpień pokontrolnych;
- ▶ możliwość prowadzenia kontroli u przedsiębiorców bez ograniczeń - w zakresie objętym Konwencją Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 81 o inspekcji pracy w przemyśle i handlu

Formy współdziałania

- **wzajemne przekazywanie informacji o stwierdzonych przez inspektorów pracy bądź funkcjonariuszy Straży Granicznej przypadkach nieprzestrzegania przepisów - odpowiednio w zakresie właściwości partnerów, a także o działaniach podjętych w danej sprawie przez organy PIP lub SG;**
- **podejmowanie wspólnych kontroli z udziałem inspektorów pracy i funkcjonariuszy SG oraz kontroli na wniosek organu współdziałającego;**

Zgodnie z wewnętrznymi wytycznymi Państwowej Inspekcji Pracy, kontrole związane z uzyskaną informacją o potencjalnym przebywaniu na terenie podmiotu kontrolowanego **znacznej liczby cudzoziemców** (zmasowane akcje i interwencje) - powinny być podejmowane **we współpracy ze Strażą Graniczną.**

Formy współdziałania cd.

- organizowanie wspólnych przedsięwzięć o charakterze prewencyjnym (np. kampanie informacyjne);
- wymiana doświadczeń, w szczególności w zakresie doskonalenia metod kontroli;
- podnoszenie kwalifikacji inspektorów pracy i funkcjonariuszy Straży Granicznej, np. poprzez organizowanie wspólnych szkoleń i wymianę wykładowców.

Współpraca odbywa się na szczeblu:

- **centralnym** - pomiędzy Głównym Inspektoratem Pracy i Komendą Główną Straży Granicznej;
- **terenowym** - pomiędzy okręgowymi inspektorami pracy i oddziałami Straży Granicznej.